

Fremmedspråk

Formål og perspektiv

I steinerskolene lærer elevene et fremmedspråk fra 2. klasse, i tillegg til engelsk. Å lære flere språk er et viktig skritt på veien til å bli verdensborger. Gjennom forskjellige språk kan elevene se virkeligheten fra nye synsvinkler. Innlevelsen i mangfold og ulikheter kan i neste omgang styrke fleksibilitet, forståelse og toleranse på tvers av landegrensener og språkgrensener.

Valg av fremmedspråk gjøres på den enkelte skolen og gjelder for hele grunnskoleløpet. Formål og sentrale innhold og arbeidsmåter i fremmedspråkfaget er de samme som for engelskfaget. Omfang, progresjon og målformuleringer tar hensyn til at elevene møter fremmedspråket i mindre grad enn engelsk i hverdag og fritid.

Elevene skal opparbeide solide ferdigheter i fremmedspråket gjennom grunnskoleårene. Det er et mål at elevene skal forstå språket gjennom å lytte og lese og kunne uttrykke seg mest mulig flytende i tale og tekst. Det er også et mål at elevene skal gjøre seg kjent med sentrale trekk ved levevis, tradisjoner, litteratur og andre kulturuttrykk, geografi og historie i de aktuelle målspråksområdene. Kunnskap om samfunnets språklige mangfold gir verdifull innsikt i ulike tenkemåter, uttrykksformer, kulturer og tradisjoner. Opplæringen i fremmedspråk skal gi kunnskap om mangfold, identitet, kultur og samfunnsliv i målspråksområdene og gi rom for å sammenholde dette med egen kulturell bakgrunn. Å utforske ulike språks egenart, og forskjeller og likheter i et flerspråklig perspektiv, er del av faget fra første stund.

Opplæringen i fremmedspråk er knyttet opp til steinerskolens alderstilpassete fortellestoff og hovedfagstemaer i naturfag, samfunnsfag og geografi. Kunstfag som musikk, drama og eurytmi anvender og øver tekster på fremmedspråket. Multimodale og kunstneriske uttrykksformer og utforskende og kreative læringsaktiviteter gir muligheter til å utvikle engasjement og skaperglede.

Slik er fremmedspråk både et dannelsesfag og et redskapsfag, et øvingsfag med kunstfaglige arbeidsmåter og et kunnskapsfag som utvikler tekstforståelse.

Språket er et redskap for å formidle og forstå, og opplæringen skal gi elevene glede av å utforske og bruke språket for kommunikasjon fra første stund. Læringen skjer først gjennom muntlig språkbruk, med lek, bevegelse, resitasjon samt utstrakt bruk av samtale. Fremmedspråkoplæringen arbeider fra første dag med språkets spesielle lydforbindelser, setningsmelodier, ordforråd og faste uttrykk og med grammatiske strukturer som preger både dagligtalen, begrepsforståelsen og litteraturen. Deretter blir faget beriket med skrivning og lesing av et størst mulig mangfold av tekster, ordforrådet økes og grammatikken bevisstgjøres, før elevene arbeider med mestring av egen språkbruk og språkforståelse på ungdomstrinnet. Å lære et fremmedspråk er i høy grad en øvelsessak, og opplæringen må derfor være mest mulig kontinuerlig. Målet er at elevene etter endt grunnskole skal ha opparbeidet en bred språkferdighet.

Elevene blir kjent med alders- og språktilpasset litteratur, samfunnskunnskap og historie fra målspråksområdene. Tradisjonelle vers, sanger og leker følges av kjennskap til landskap, skikker og levevis, og i ungdomstrinnet tematiseres biografier og særtrekk ved samfunns- og næringsliv. Ny litteratur og andre kilder som viser tidsaktuelle kulturuttrykk i målspråksområdene framheves.

Kompetansemål

Kompetansemål etter 4. klasse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- delta i felles arbeid med resitasjon, språkleker og dramatisering
- eksperimentere med å bruke miming og kroppsspråk som språkstøttende uttrykk
- lytte til og etterligne språkets intonasjon og uttale
- ta i bruk kjente ord og uttrykk i samtaler knyttet til nære omgivelser og egne opplevelser
- stille spørsmål og svare på spørsmål om kjente temaer
- utføre og gi instruksjoner på målspråket
- bruke bilder og konkrete som støtte for å forstå og lære ord
- beskrive kjente motiver og gjenstander på bilder
- lytte til kjent fortelling og prøve å uttrykke seg på målspråket i samtale om fortellinger
- bruke faste høflighetsuttrykk og dagligdagse uttrykksformer

Kompetansemål etter 7. klasse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese ulike typer tekster, høyt og stille, og samtale om dem
- utvikle enkle beskrivende tekster, muntlig og skriftlig
- finne og bruke enkle kilder på målspråket til ulike oppgaver
- formidle egne kunnskaper og erfaringer i samtaler om kjente temaer
- tilegne seg og bruke høyfrekvente ord og uttrykk fra temaer som er bearbeidet
- sammenligne fenomener i målspråket med norsk og andre språk eleven kjenner
- gjenkjenne, beskrive og bruke grunnleggende mønstre for uttale og ortografi
- resitere og formidle dikt og sanger fra ulike deler av språkområdet
- bruke idiomatiske uttrykk og samtalemønstre for hverdagens sosiale situasjoner
- samtale om tradisjoner og levesett i målspråksområdene og i Norge

Kompetansemål etter 10. klasse

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og gjenfortelle ulike typer tekst med god forståelse og uttale
- bruke hensiktsmessige strategier og hjelpemidler for språkinnlæring og planlegge og vurdere arbeidsmåter i forhold til ulike oppgaver
- bruke kjennskap til strukturene i målspråket i eget tekstarbeid
- bruke et variert ordforråd i samtale om kjente temaer
- velge temaer og finne kilder for muntlige og skriftlige presentasjoner
- bruke kilder på målspråket på en tekstkritisk måte
- samtale om målspråkets stilling i verden og egne erfaringer med det i Norge
- bearbeide og formidle skjønnlitterære tekster på målspråket
- samtale om viktige hendelser i målspråksområdenes historie
- drøfte levesett, verdier og institusjoner i målspråksområdene og i Norge

Sentrale innhold

Gjennom lokal læreplan kan de generelle innholdene nedenfor tilpasses det aktuelle fremmedspråket. Temaer for blant annet ordforråd og språklære er angitt år for år. Rekkefølgen av temaene kan tilpasses på skole- og klassenivå. Mange innhold angis kun for ett år selv om de utvikles videre i senere klassetrinn.

2. klasse

Språk og kommunikasjon

- Vers med lydinventar og intonasjon fra fremmedspråket
- Lek med språk
- Miming, kroppsspråk, dramatisering
- Samtaleøvelser, talemåter og faste uttrykk
- Hverdagsspråk; mønstre for spørsmål og svar
- Klasserommet, skolegården og skolens nære omgivelser
- Farger, kropp, klær, ukedager og årstider
- Tall og telling; rekketall
- Respons på enkle anvisninger

Språk og kultur

- Sangleker, regelleker, sang og dikt om daglige gjøremål, årstider, vær
- Tradisjonelle fingerleker og vers med bevegelse
- Enkle fortellinger fra muntlig tradisjon

3. klasse

Språk og kommunikasjon

- Tall og telling, ordenstall og rekketall
- De tolv månedene; datoer, elevenes bursdager
- Natur: fjell, elv, skog, trær, blomster, dyr
- Kommunikasjon om bilder og konkrete
- Samtale om hverdagsgjøremål
- Fortelle om seg selv og familie, venner, interesser
- Gi og følge anvisninger
- Øve grammatiske strukturer gjennom vers og lek

Språk og kultur

- Gamle og nye sanger, dikt og fortellinger om dyr, natur, årstider
- Regelleker med språklige innslag
- Mime og gjette
- Dramatisering av dikt og fortelling

4. klasse

Språk og kommunikasjon

- Resitasjon, formidling, uttaleøvelse

- Klokketider, døgnets tider
- Mat og drikke, borddekking, matlaging
- By, veier, retninger, transport, reise
- Hus, innredning og møbler
- Bosted, fritid, sport, interesser
- Grammatiske strukturer knyttet til kjent muntlig tekst, eksempelvis grunnleggende om substantiv og adjektiv, preposisjoner, personlige pronomen, eiendomsord
- Spørreord og setningsstrukturer ved spørsmål og svar

Språk og kultur

- Sang, leker og dikt: tradisjonsstoff om jordbruk, håndverk og andre yrker
- Sang, dikt og dans fra forskjellige steder i målspråksområdene
- Fortellinger om årets temaer og fra barnelitteratur
- Elevledete leker
- Dramatisering av scener fra dagligliv og arbeidsliv

5. klasse

Språk og kommunikasjon

- Skrive og lese enkle tekster som er kjent fra 2. – 4. klasse
- Skrive og lese små tekster om kjente temaer
- Øve og bruke ord og uttrykk fra kjente temaer
- Lese enkel ny tekst med forforståelse
- Bildebeskrivelse, muntlig og skriftlig
- Tall, telling, hoderegning
- Sentrale samtalemønstre i hverdagen
- Samtaleøvelser om skole- og fritidserfaringer
- Bokstaver ord; orddiktat; mønstre i fremmedspråkets ortografi
- Grammatiske strukturer knyttet til muntlig og skriftlig tekst, eksempelvis substantiv i entalls- og flertallsform, bestemt og ubestemt artikkel, verbbygning i presens, eventuelt preteritum/presens perfektum

Språk og kultur

- Dikt og sangtekster fra målspråksområdet
- Fortellinger fra språkområdet, muntlig og skriftlig, blant annet om dyr
- Dramatisering av hverdagsscener

6. klasse

Språk og kommunikasjon

- Muntlig bearbeiding av lesetekster
- Utvikle tekster om kjente temaer
- Skrive brev
- Likheter og ulikheter mellom fremmedspråket, norsk og andre språk
- Diktater, bildebeskrivelser
- Improvisasjon, dramatisering
- Grammatiske strukturer knyttet til muntlig og skriftlig tekst, eksempelvis gradbygning av adjektiv og sentrale adverb

- Sentrale språklige mønstre og tekststrukturer

Språk og kultur

- Korte autentiske tekster i forskjellige sjangre fra målspråksområdene
- Byer, landskap, dyreliv o.l. i målspråksområdene
- Levevis, tradisjoner og skikker i målspråksområdene

7. klasse

Språk og kommunikasjon

- Gjenfortelling av/samtale om fortelling/film
- Bearbeiding av lesetekster, muntlig og eventuelt skriftlig
- Øve og bruke ord og uttrykk knyttet til bestemte temaer
- Bruke ordbok o.l.
- Samtaler om kjente temaer og egne interesser og meninger
- Målspråket i Norge
- Digitale verktøy for å finne og presentere stoff
- Mønstre for uttale, skrivemåte, bøyning, setningstyper
- Foreløpig oversikt over grammatikktemaer

Språk og kultur

- Utdrag av autentiske dramatiske, episke og poetiske tekster
- Dagligliv og skoleliv for jevnaldrende i målspråksområdene
- Tradisjoner for årstids- og høytidsfeiringer i målspråksområdene

8. klasse

Språk og kommunikasjon

- Prosess-skriving, kjente og nære temaer
- Skrive/lese/fremføre sketsjer og dramatiseringer
- Lese og bearbeide tekster i ulike sjangre
- Øve og bruke ord og uttrykk knyttet til bestemte temaer
- Tekster om 8. klasses temaer i historie og geografi
- Tilpassing til mottaker eller samtalepartner
- Grammatiske strukturer knyttet til muntlig og skriftlig tekst, eksempelvis verbstrukturer som uttrykker fortid, nåtid og framtid, modale hjelpeverb, relative pronomen

Språk og kultur

- Resitasjon og lesing av korte utdrag fra eldre og nyere skjønnlitteratur
- Enkle skjønnlitterære tekster for ungdom
- Trekk fra målspråkområdenes historie
- Biografier
- Målspråket i globalt perspektiv

9. klasse

Språk og kommunikasjon

- Saktekster fra ulike kilder
- Biografier, muntlig og skriftlig
- Bearbeiding av temaer fra litteratur, kultur og samfunnsliv
- Prosess-skriving: uttrykke tanker og meninger
- Strategier i språklæringen
- Kontrastive elementer norsk – målspråket
- Grammatiske strukturer knyttet til muntlig og skriftlig tekst, eksempelvis setningsstrukturer med leddsetninger på fremmedspråket og norsk, aktiv- og passivsetninger, videre om adverb

Språk og kultur

- Dikt og sangtekster fra målspråksområdene
- Dramatisering
- Tekstutdrag fra eldre litteratur
- Samtidslitteratur for ungdom
- Trekk fra målspråksområdenes historie: industrialisering, eventuelt kolonisering/urfolk, dagens næringsliv

10. klasse

Språk og kommunikasjon

- Formidle tekst ved høytlesing
- Språklige uttrykk i forhold til emne, situasjon og mottaker
- Bearbeiding av litteraturutdrag og samfunnsfaglige temaer
- Bruk av kilder på/om målspråket for skriftlig arbeid og muntlige presentasjoner
- Forskjellige typer sakprosa
- Gjennomgang av grammatikken

Språk og kultur

- Variert utvalg av autentiske og tilrettelagte tekster: skuespill, noveller, dikt, film
- Tekster om aktuelle samfunnsproblemer i målspråksområdene
- Kildesøk, varierte skrive- og presentasjonsoppgaver, individuelt og i gruppe
- Grunntrekk i målspråkets historie og varianter

Sentrale arbeidsmåter

2. – 4. klasse

De unge skolebarnas evne til implisitt språklæring, muntlig og uten forklaringer og oversettelser, danner grunnlag for arbeidsmåtene i 2. – 4. klasse.

Timene har en fast oppbygning, med rom for variasjon og tilpassing, der kjente, halvkjente og nye elementer veksler i en gjenkjennelig struktur. Hver økt har innslag av dikterisk språk og hverdagsspråk, av lytting og egenaktiv tale, av bevegelse og ro, av humor og alvor.

Elevene møter og deltar i fremmedspråket gjennom en mest mulig enspråklig opplæring. I en arbeidsstemning av rolig og glad oppmerksomhet kan elevenes lyst og evne til etterligning og samhandling åpne for læring med likhetstrekk til morsmåls læringen.

Lærer er forbilde for uttale og intonasjon, og elevene gjør med. Koret av alle stemmer danner det ene området for arbeid med dikterisk-rytmisk språk. Det andre området dannes ved at grupper og enkeltelever tar over deler av kjente tekster, noe som starter i 2. klasse. Vekslingen mellom kor, gruppe og enkelstemmer danner også grunnlag for å ta roller i enkel dramatisering.

Elevene øver oppmerksom lytting ved at læreren formidler enkle, korte fortellinger om faktiske hendelser som elevene kjenner, eller fra små fortellinger som allerede er kjent på norsk. Mimikk og gester, bilder og/eller konkrete kan støtte forståelsen. Elevene øver seg med dette i å forstå hovedtrekk i en fortelling og ikke gi opp dersom noe glipper. Fortellingen kan gjentas, eller utvikles med variasjoner, eller gi motiver for tegning, eller danne grunnlag for samtale, tilpasset elevenes behov og muligheter.

Utvidelse av ordforrådet står sentralt, med tydelig progresjon gjennom de tre årene. Elevene blir kjent med ord og uttrykk knyttet til bestemte meningssammenhenger, for eksempel navn og aktiviteter i klasserommet i 2. klasse, eller liv og arbeid på en gård i 4. klasse. Ordforrådet kan forankres gjennom bevegelse, handlinger, konkrete eller bilder. Ord og uttrykk gjentas i varierte situasjoner, så ordene ikke blir stående som isolerte og entydige gloser. Det er et mål at elevene tilegner seg et ordforråd som de kan ta aktivt i bruk i varierte sammenhenger. Samtalestrukturer øves og brukes i samtale om nære og kjente temaer. Elevene kan utføre enkle oppdrag som er gitt på målsspråket, svare på spørsmål og kommunisere individuelt via setninger om hverdagslige temaer. Konkrete, enkle rekvisitter og bilder tas i bruk, for eksempel ved hverdagstemaer som matlaging og klesbutikk, men også som støtte i enkel dramatisering og improvisasjonsøvelser.

Det er et mål at elevene møter et større tilfang av ord enn dem de bruker selv, men som kan forstås i den meningsfulle sammenhengen de opptrer i, for eksempel i fortelling og dikt.

En bredde av språklige strukturer og uttryksmåter blir brukt fra første time i 2. klasse, gjerne fra autentiske kilder, som del av en empatisk, etterligningsbasert arbeidsmåte. Parallelt blir det arbeidet med at elevene blir oppmerksomme på språklige fenomener. Kjennskap til grammatiske strukturer øves gjennom lek, eksempelsetninger, grammatikkvers og samtaleøvelser. I 4. klasse har elevene den første perioden i norsk grammatikk (se læreplan for norsk), og fremmedspråkfaget kan følge opp enkelte relevante elementer av innholdet i norsk.

Gjennom den muntlige, enspråklig baserte fremmedspråkopplæringen i 2. – 4. klasse opparbeider elevene et forråd av vers, sanger og leker, i tillegg til et variert ordforråd, lytte- og samtaleevne. Dette forrådet av muntlig språk er et grunnlag for skiving og lesing, idet elevene skriver og leser kjente tekster. Steinerpedagogisk syn på alderstilpasset læring tilsier at enspråklig muntlighet er en læringsform som både er tidseffektiv og legger best til rette for god ferdighetsutvikling i fremmedspråket i 2. – 4. klasse, mens skriftlig arbeid starter i 5. klasse. Det stilles derfor ingen kompetansemål for skriftlig fremmedspråk etter 4. klasse. Om ønskelig, kan det legges et grunnlag i 4. klasse og skapes forventning til skiving og lesing på fremmedspråket gjennom tegning med tilhørende ord, skiving av kjente uttrykk og ord og lignende.

Underveisvurdering

Sentrale arbeidsmåter viser hvordan underveisvurderingen er en integrert del av en læringsfremmende opplæring, der elevene skal gis anledning til å vise og utvikle kompetanse på flere og varierte måter, og der læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i faget.

Undervisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i fremmedspråk gjennom sang, lek, utforsking og praktisk utøvelse med rom for undring og spørsmålsstilling.

5. – 7. klasse

Fra begynnelsen av 5. klasse får skriving og lesing en tydelig plass i fremmedspråkfaget, samtidig som de muntlige ferdighetene utvikles videre gjennom samtale, fortelling, dikt, sang, improvisasjon og dramatisering. Språklære er integrert i både det skriftlige og muntlige språkarbeidet. Å finne forskjeller og likheter mellom målspråket, norsk og andre språk styrker bevisstheten om språk. Elevene kan dele erfaringer om hvor og hvordan de møter det aktuelle språket i Norge. Trekk fra målspråkområdenes geografi, historie og tradisjoner tas inn.

Varierte arbeidsmåter brukes gjennom hver time, med rom for humor, aktiv deltakelse og rolig konsentrasjon omkring arbeid i fellesskap, gruppe og individuelt. God planlegging og kontinuitet i fremmedspråkarbeidet støtter progresjonen i opplæringen. Fremmedspråket brukes i så stor grad som mulig, med støtte i norsk ved behov.

Skatten av muntlig fremmedspråk fra 2. – 4. klasse er en ressursbank for de neste skoleårene. Ved lærerskifte legges det vekt på god overlevering, så elevenes opparbeidete ferdigheter tas vare på. Kjente, små tekster fra de første skoleårene egner seg for skriving og lesing, men også for samtale og ordforrådsarbeid i 5. og 6. klasse. Da er en grundig forforståelse på plass, og elevene mestrer en gjenkjennende lesing, høyt og stille, i kor og enkeltvis. De kan gå på leting etter ord og uttrykk og øve bokstavering av ord i de kjente tekstene. Ukjente lesetekster kan gjerne vente til elevene er vant med å snakke om innholdet i små fortellinger de hører.

I løpet av de tre årene utvider tekstutvalget seg, med hovedvekt på enkle, autentiske tekster, gamle og nye, enten det gjelder dikt, sang eller utdrag fra fortellende tekster. En velprøvd steinerpedagogisk arbeidsmåte er å legge vekt på forforståelse, språklig og tematisk, før lesing, så opplevelsen av å lese et fremmed språk kan bli: «Ja, jeg forstår dette!» Det kan gjøres ved å fortelle hovedtrekk i innholdet før lesingen, på fremmedspråket eller norsk, eller gjennomgå sentrale ord og uttrykk, eller bruke konkrete og bilder. Lesestykker kan leses og deles gjentatte ganger, eller leses en enkelt gang, for øyeblikkets opplevelse. Noen lesestykker egner seg til å gå på leting etter ord og uttrykk, eller til å finne bestemte strukturer. Små tilrettelagte, hverdagslige lesetekster på målspråket, gjerne forfattet av lærer og elever, brukes for å øve hverdagspråk og utforske skrivemåter og språklige fenomener.

Øving av god uttale og formidlingsevne er integrert i lesing, samtale, resitasjon og dramatisering. I løpet av de tre årene kan elevene gi korte muntlige presentasjoner om kjente temaer, for eksempel om kjæledyr, reiser, fritidsinteresser, været, matretter, byen, hus. De kan også beskrive steder og situasjoner ved hjelp av bilder og/eller konkrete. Hverdagens faste uttrykk, måter å hilse på, spørre om veien, kjøpe og betale o.l. kan øves inn via egenutviklete eller improviserte små rollespill. Særlig fra 7. klasse kan det være formålstjenlig å bruke ordbok og digitale kilder og verktøy for presentasjoner og skriftlige oppgaver. Grunnleggende kildekunnskap integreres i arbeidet.

Skrivearbeidet utvides med bildebeskrivelser, brev og små dialoger og fortellinger, utarbeidet enkeltvis, i gruppe eller i klassefellesskapet. Presentasjon av bildeserier, analogt eller digitalt, og egenproduserte filmsnutter med tekst på fremmedspråket, kan egne seg for gruppearbeid. Skriving kan knyttes til temaer i hovedfag, for eksempel dyrebeskrivelser i 5. klasse eller fortellinger fra historie og geografi i 6. – 7. klasse. Ord, og gjerne hele uttrykk, kan øves i tematiske sammenhenger, for eksempel tilknyttet 'byen', 'mat', 'sport', eller i tilknytning til arbeid med ordklasser, for eksempel alle slags adjektiver som kan beskrive noe (et hus, en bil, en by, et måltid), eller alle slags verb som kan beskrive det å bevege seg, eller alle slags substantiv som kan beskrive en by eller et bestemt landskap. Bilder av for eksempel sommer ved sjøen eller en by i målspråksområdet, men også brev

om egne fritidsinteresser, oppskrifter m.m. kan støtte opp om utvidelsen av ordforrådet. Ordkunnskapen kan befestes gjennom diktater, gløseøvelser o.l.

Elevene kan gå på jakt etter ortografiske mønstre og utforske likheter og forskjeller mellom norsk og målspråket. For å unngå at grammatikk blir en isolert del av språkbruken, kan temaer i språkkunnskap hentes ut av enkle muntlige og skriftlige tekster som er kjent for elevene, eller som er tilrettelagt for formålet. Sentrale temaer i fremmedspråkets grammatikk tilpasses språkets karakteristiske trekk. Det kan være formålstjenlig å bruke norsk i samtale om grammatiske fenomener. I tilbakeblikk på året, eller en del av året, kan elever og lærere hente opp og bevisstgjøre innhold og arbeidsmåter.

Dikt, sanger, leker, faste talemåter og omgangsformer, pluss autentiske tekster, åpner for å tematisere levevis, oppvekst og tradisjoner i de aktuelle målspråksområdene. Hverdagsliv og skoleliv for jevnaldrende kan tematiseres. Trekk fra geografi, dyreliv, tradisjoner og historie tas inn i undervisningen.

Elevene oppmuntres til å finne, gjenkjenne og sette ord på språklige fenomener i målspråket. Språklige temaer kan drøftes: Møter elevene språket i hverdagen i Norge? Eller i film og andre medier? Hva slags arbeidsmåter er bra å bruke for å bli god i et språk man ikke møter så ofte som engelsk?

Underveisvurdering

Sentrale arbeidsmåter viser hvordan underveisvurderingen er en integrert del av en læringsfremmende opplæring, der elevene skal gis anledning til å vise og utvikle kompetanse på flere og varierte måter, og der læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i faget. Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i fremmedspråk gjennom øving, utforskning og praktisk virksomhet samt refleksjon over og vurdering av egen utøvelse.

8. – 10. klasse

Elevenes evne til selvstendig, variert og oppdatert bruk av fremmedspråket, muntlig og skriftlig, utvides. Årene er også fylt av møter med litteratur, kultur og markante historiske og aktuelle hendelser og personligheter i målspråksområdene. Slik forblir fremmedspråkfaget både et bruksfag og et dannelsesfag med kunstfaglige elementer.

Elevene arbeider med å tilpasse språket til ulike temaer og ulike mottakere. Språk og struktur i tilrettelagte tekster kan utforskes og brukes i eget tekstarbeid. Prosesskrivingsteknikker kan brukes, og elevene samarbeider om utvikling av muntlige og skriftlige oppgaver. Å oppsøke kilder på fremmedspråket aktualiserer drøfting av kildekvalitet og kildekritikk. Der det er aktuelt, kan elevene utforske og beskrive karakteristiske trekk ved varianter av målspråket.

Strategier i språklæringen tas opp til drøfting, inkludert bruk av digitale verktøy og ulike medier. Flerspråklighet som ressurs og fremmedspråket i globalt perspektiv blir tematisert. Elevene øver mot til improvisasjon ved å produsere små tekster på målspråket med kort refleksjonstid. Øvelsene skal være konsentrerte og hyppige, for eksempel ved å skrive alt man kan om et emne/en gjenstand i løpet av kort tid. Målet er å øve flyt, ikke perfektjon. Muntlige oppgaver vil for eksempel være å samtale kort og spontant om kjente temaer. Elevene øver seg i å uttrykke meninger med egne ord. Foto, film og andre uttrykksmidler kan tas i bruk for presentasjoner.

Trekk fra målspråkets historie, ords historie og relevante kontrastive og sammenlignende språkbetraktninger integreres i fremmedspråkarbeidet. Grammatikktemaene fra forutgående år hentes opp, utvides og forankres. Elevene finner og bruker språklig terminologi til å beskrive språklige mønstre og tekststrukturer.

Litteratur på målspråket, gammel og ny, har en sentral plass i fremmedspråkfaget i 8. – 10. klasse. Så langt det er formålstjenlig brukes autentiske tekster med et rikt vokabular fremfor tilrettelagte tekster med et begrenset ordforråd. Det gjelder både skjønnlitterære tekster og ulike former for saktekster, for eksempel oppskrifter, enkle nyhetstekster fra internettkilder og biografier. I bearbeidelsen av lesetekster brukes tekstnær gjenfortelling, muntlig og skriftlig, heller enn oversettelse. En slik arbeidsmåte tar høyde for at ord og uttrykk ikke alltid kan og bør oversettes nøyaktig. Skrivning av tekster på fremmedspråket tar fortrinnsvis utgangspunkt i et tema, ikke i en norsk tekst som skal oversettes.

Å bli kjent med ordtak, faste uttrykk og karakteristiske billedlige uttrykk i målspråket utvider elevenes erfaring av de dypere sjiktene i språket. Resitasjon av små klassiske perler fra målspråkets litterære arv kan følges opp av aktuelle dikt og sangtekster fra ulike kulturelle miljøer i målspråksområdene. Lesing av skuespilltekster kan utvikles til dramatisering i 8. eller 9. klasse. Livshistoriene til kvinner og menn fra målspråksområdene som har bidratt på avgjørende måter, før og nå, brukes som lesestoff og som temaer for muntlige og skriftlige presentasjoner. Men også skildringer av hverdagslivet til vanlige enkeltmennesker kan gi god innsikt i kultur og samfunnsliv. Aktuell ungdomslitteratur, gjerne i form av noveller og andre kortere tekster, leses i alle tre årene. I bearbeidelsen av litteratur er den ytre handlingen i fokus i 8. klasse, mens karakterene og de underliggende motivene tematiseres i 9. og 10. klasse.

Underveisvurdering

Sentrale arbeidsmåter viser hvordan underveisvurderingen er en integrert del av en læringsfremmende opplæring, der elevene skal gis anledning til å vise og utvikle kompetanse på flere og varierte måter, og der læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i faget. Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i fremmedspråk gjennom å utforske, argumentere, analysere og reflektere over fremmedspråkfaglige emner og sammenhenger mellom dem og med fagspråk og teorier vurdere egen språklig utøvelse. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til og til å reflektere over egen faglig utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i fremmedspråk.

Sluttvurdering

Sluttvurderingen skal uttrykke den samlede kompetansen eleven har ved avslutningen av opplæringen etter 10. klasse. Samlet kompetanse inkluderer evne til utforskning gjennom praktisk og kunstnerisk tilnærming i kombinasjon med kunnskap, forståelse, refleksjon og kritisk tenkning. Sluttvurderingen skal vise i hvilken grad eleven forstår, tolker og formidler innhold fra ulike typer tekster, både muntlig og skriftlig. Den skal også vise elevens kjennskap til kultur og mangfold i områder der språket snakkes.